

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. II. Matrimonium clandestinum validum legitimat prolem, antea susceptam à parentibus, habilibus ad contrahendum inter se tempore conceptionis, aut nativitatis prolis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

bantur; hoc enim non fit ex particulari favore, concesso per illam approbationem; sed ex natura validi Matrimonii, de quo jam constat apud Ecclesiam, cum antea esset ignotum; cum autem detegitur impedimentum, sicuti tunc cessat valor istius Matrimonii (qui nunquam fuit apud Deum) cessat, inquam, apud Ecclesiam, etiam per consequens cessat legitimatio prolium, quae fundatur in solo illo valore; destructo quippe principali, etiam destruitur accessorium quod in eo principali fundatur, & manente principali, manet accessorium, quod in eo principali fundatur: siquidem *Accessorium naturam sequi congruit principalis*, Reg. 42. de Reg. juris in 6.

Reg. 42. de Reg. juris in 6.

55. Quid sit principale, ex Canisio.

Principale vocamus (inquit Canisius in d. Reg.) quod in re praecipuum est, & quasi causa illius, quod accedit. Horum itaque ea in se connexio est, ut principali posito vel infirmato, itidem accessorium ponatur, vel infirmetur. Sic ille.

Fieri tamen posset in casu nostro, ut per speciale jus infirmaretur accessorium, non infirmato principali, & poneretur principale, non posito accessorio: v. g. si in poenam Matrimonii clandestini, etiam validi, filii illegitimarentur. An autem sic factum sit, de hoc disputatur. Haec est nostra sententia:

CONCLUSIO II.

Matrimonium clandestinum validum legitimat prolem, antea susceptam a parentibus, habilibus ad contrahendum inter se tempore conceptionis, aut natiuitatis prolis.

56. IN praecedenti Conclusionem diximus contra Aliquos, Matrimonium clandestinum validum legitimize proles, in ipso Matrimonio susceptas; hic quaeritur, an etiam legitimet proles ante Matrimonium susceptas, eo iure, quo eas legitimat Matrimonium contractum publice in facie Ecclesiae, cap. 6. Qui filii sunt legit. Tanta est vis Matrimonii, ut qui antea sunt geniti, post contractum Matrimonium legitimi habeantur.

Oppositum Conclus. Probatur I.

Equidem graves & non pauci Auctores, quos citat Sanchez sup. disp. 44. n. 1. existimant, Matrimonium clandestinum ea virtute non gaudere, sed in poenam delicti eo effectu privari. Et probant I. exemplo Matrimonii clandestini invalidi, quod privatur eo effectu, ut patet ex dictis Conclus. praeced. in odium vitii clandestinitatis.

57. Probant. 2. ex Authent. Quibus modis naturales efficiant, legit. cap. 4. §. 1. ibi:

Quamum vero &c. ubi requiritur ad legitimam per subsequens Matrimonium illud contrahi cum dotalibus instrumentis praesentibus Episcopo & tribus aut quatuor Clericis: ergo Matrimonium clandestinum cum illi haec desint, non efficit legitimam prolem.

Probant 3. ex cap. Ex tenore, Quae sint legit. ubi, ut vidimus Conclus. praecedenti, ad filiorum legitimacionem praerogatur textus, ut Matrimonium in facie Ecclesiae contractum sit: ergo eo privilegio gaudet Matrimonium clandestinum, quod sumpto a contrario sensu.

Sed miror profecto (inquit Sanchez in n. 2.) tot tam gravesque Auctores, veritas innitentes fundamentis, hoc admittere. Quare ab illis omnino recedendum est. Nam (ut dicitur l. 1. §. Sed magis, de iur. Vetere iure enucleando) non est ratio sine Auctorum, quod magis iniquum est, iudicari debet. Item qui per transennam, illam loquens, nochius de Praesumpt. lib. 1. cap. 1. n. 39.) non dicitur communis opinio, quae plures DD. eam asserentes habet, nisi disputatione praemissa, sed per se habet (ut aiunt) per transennam, illam loquens.

Quare optime Navar. Sum. in c. 7. n. 289. Non videtur una opinio appellanda communis, ad effectum praesentis, adhiberi, eo solo, quod plures eam sequantur, tanquam oves alicuius, alias, quae praecedunt, sine iudicio sequentes, velut oves, quae unam volentem alicuius sequuntur, secundum Decium. Communio enim non est ad hoc existimanda illam, quam lex vel septem Auctores classici, rem ex professo tractantes assererent, quam probatam quinquaginta sola fere auctoritate priorum ductis: opinio enim communis non est in mero opinantium, sed ex pondere auctoritatis fit.

Quibus adde Joan. Lupum in l. 1. §. 1. de Donat. inter virum & uxorem, per Notab. 3. §. 20. n. 12. dicentem, non esse credendum Doctoribus, quorumcumque doctrinam polleant, dum careant habilitate. Hucusque Sanchez.

Ad quid ergo replent aliqui libros suos a summo usque deorsum citationibus veterum Auctorum, qui hanc vel illam doctrinam docent? Fundamentis pontis claudere implenda est, quam Auctores, qui tanquam oves alicuius, quae praecedunt, sine iudicio sequuntur.

Igitur attentis fundamentis, & non multitudinem Auctorum, dico cum Sanchez sup. Matrimonium validum clandestinum legitime efficiere prolem, antea habitam, in eisdem casibus omnino, in quibus efficeret si publice in Ecclesiae facie in iurum esset.

B O N O S C
Sacramentum
paris
D O M I N I

Probat 1. quia correctio juris omnino vitanda est, l. Præcipimus Cod. de Apell. in fine: *Quidquid autem hæc lege specialiter non videtur expressum, id veterum legum constitutionumque regulis omnes relictum intelligant.* Et pena, cum sit odiosa, imponenda non est, ubi in iure expressa non fit, cap. *Is qui*, de Sentent. excom. in 6. ibi: *Licet in hoc temerariè agat, irregularitatis tamen (cum id non sit expressum in iure) laqueum non incurrit.* Ergo cum cap. *Tanta*, Qui filii sint legit. uniuersaliter decernatur, filios naturales legitimi per subsequens Matrimonium, nec inueniatur textus contrarium decidens in Matrimonio claudefino, vel illud eâ penâ afficiens, imponenda non est.

Quod autem non inueniatur textus, manifestatur destruendo eos, quibus contraria sententia inicitur. Nam cap. finale § *Si quis*, de Claudef. despons. & cap. *Ex tenore*, Qui filii sint legit. expressis verbis loquuntur, quando Matrimonium fuit invalidum ob impedimentum, ignoratum à parentibus.

Nec est simile in nostro casu, ut Matrimonium claudefinum non legitimet prolem, antea habitam: tum, quia hoc non est expressum in iure, sicut illud; & cum sit odiosum proli, ac juris correctorium, exprimendum esset: tum etiam, quia longè diversa est ratio: nam quando Matrimonium est invalidum, non habet ex se, nec ex juris privilegio prolem legitime, sed ob bonam parentum fidem, quæ cessat in Matrimonio claudefino: dum tamen Matrimonium est validum, habet ex se, vel saltem ex juris privilegio, legitime prolem, eò quod est Matrimonium validum: quæ ratio cum reperiat in claudefino, nec jus, concedens id privilegium, distinguat Matrimonium, claudefinum publicumve sit, nec nos distinguere debemus.

Quod maxime hic procedit. Nam cap. fin. de Claudef. despons. ubi in § *Si quis* verò, statuit, habitam prolem ex claudefino putativo non esse legitimam, statim in § sequenti ait: *Sed his, qui taliter præsumserint in gradu concessio copulari, condigna pena iungatur*: at si voluisset textus, ut id Matrimonium validum non efficeret legitimam prolem, id dixisset; cap. *Inter corporalia*, post medium, de Tranf. Episc. nec Episcopi arbitrio penam imponendam ac taxandam committeret. Hæc ille.

Subdo ergo verba illius cap. *Inter corporalia*: Undè si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, & de translatione poterat expressisse: & quod non est SS. PP. decreto sancitum, superstitiosus non est ad inuentionibus præsumendum; præsertim cum nonnumquam intelligatur prohibitum, quod non inuenitur concessum. Igitur textus d. cap. fin.

de Claudef. despons. nullatenus probat sententiam Adversariorum.

Quantum ad Authent. Quibus modis &c. eam etiam nihil convincere, probat Sanchez primò; quia hæc in re non est standum dispositioni juris civilis; sed Canonici: ob hanc etiam rationem communis ferè omnium sententia negat, ad hanc legitimationem per subsequens Matrimonium, requiri instrumenta dotalia, & alias solemnitates, in Authentica illa requisitas; etiam quoad terras Imperii & successionem temporalium: quia jus Canonicum, cuius est disponere de Matrimonio ac ejus accessoriis, generaliter loquitur, nec eas solemnitates exigit.

Et similiter eadem ratione non impeditur legitimitas per sequens Matrimonium cum vili persona, indignaque tali viro. Quia quàmvis iure civili, non sufficeret tale Matrimonium, Canonicum tamen eam conditionem non postulat. Ergo similiter, cum jus Canonicum ad prolem antea habitæ legitimationem, non petat Matrimonium publicè contrahi, sed ejus valore contentum sit, curandum non est de solemnitatibus, jurè civili petitis.

Probat 2. quia est ea lex civilis vim haberet, non exigit eas solemnitates, ut verè soboles legitime sit; sed ut constet ac probari possit Matrimonium, & consequenter proli legitimitas. Concluditur ergo, nullum esse textum, in quo ea pena Matrimonio claudefino imponatur: quare standum est juri Canonico, indistinctè statuenti, per subsequens Matrimonium validum, legitimi prolem, antea conceptam.

Et confirmatur; quia indefinita Canonis vel legis regulam tradentis, æquipollet uniuersali; ut bene Gloss. cap. *De circa*, verb. *Aliorum*, de Elect. in 6. ibi: *Dicit solet, quod indefinita Canonis vel legis, regulam tradere intendit, æquipollet uniuersali: indefinita communis locutionis non. Secundum Juristas vel Logicos, indefinita æquipollet uniuersali, in materia necessaria; ut, Homo est animal, ergo omnis homo. In materia verò contingenti, secus, ut, Homo currit; ergo omnis homo, non sequitur.*

Sed contra: quod etiam secundum jura, indefinita non æquipollet uniuersali: nam si lego alicui omne marmor, videor legasse & statuas marmoreas, & cæteras species, ex marmore factas, ff. de Legat. 3. Hæres meus, §. 1. de Auro & argent. leg. l. 1. & tamen si legetur marmor indefinitè, sub legato comprehenditur sola rudis materia, & non species de marmore factæ; ff. de Legat. 3. l. Quæsitum, §. Illud fortasse. Item si lana indefinitè legetur, tincha non continetur in legato; ff. de Legat. 3. l. Si cui, in principio, & si legetur omnis lana, etiam cedit

62.

Vid. nec Auth. Quibus modis, quidquam conuincit. Probat ex Sanchez 2.

63.

Secunda probatio.

Confirmatur.

64.

Obiectio.

cedit tincta legato ff. de Au. & argent. legat. l. Pediculis §. Labeo: ergo indefinita non æquipollet universali. Item, aliud quando transigitur super generali petitione, aliud quando super indefinita, ut not. sup. de Transactionibus cap. 1. Ita sibi objicit Gloss. Respondet autem: Sed dic, quod quando non est eadem ratio & conditio (per aliquod accidens) omnium particularium in universo comprehensorum, indefinita non æquipollet universali: ut patet in contrariis: nam tinctura lanae & species marmoris, non procedunt ab ipsa origine, sed ex accidentali hominis operatione: & posset majoris estimationis esse ipsum additum tincturae vel speciei, quam ipsum principale: sed quando omnium particularium est eadem ratio & conditio, ut prius, quia non variantur per aliquod accidens, licet forte sit ibi imparitas ex origine: puta, quia alia lana melior & nobilior ex origine, idem in marmore: tunc indefinita negativè vel affirmativè prolata æquipollet universali, ff. de Legat. 2. Si pluribus, §. l. Si ita ff. de Rebus dubiis, l. Si is qui §. Utrum, in fin. Ita Gloss.

65. Posterior ratio, ex Sanchez.

Et ratio ulterior est: quia lex in omnes dirigitur, ejusque virtus in omnibus locum habet; unde indefinita oratio in ea dispositione, quæ universalis est, in universum est accipienda ratione materiae subjectæ, atque etiam ratione mentis legislatoris, qui universis legem dare intendit; quod si aliquando ab hac universali interpretatione recedendum erit, id continget, aut ratione legis cessante, vel ex propria orationis significatione, aut ex alterius constitutionis interpretatione.

Cum ergo dictum cap. Tanta, indefinitè loquatur, & regulam generalem tradere intendat, quando per Matrimonium sublequens legitimitur proles, universaliter intelligitur de omni Matrimonio valido, sive id clandestinum, sive publicum sit; eò vel maximè, quod hic ab hac regulæ universalitate non cogit deviare alia constitutio, eam restringens ad Matrimonium publicum; nec proprietas orationis, quæ cogit ad intelligendum de Matrimonio publico, cum nomine Matrimonii, positi in d. cap. Tanta, utrumque æquè ac univocè comprehendatur: nec cessare rationem illius dispositionis; nam eadem ratio militat in clandestino & in publico Matrimonio: quæ sunt rationes, ob quas indefinita legis restringi debet, ne universalis æquipollet. Ita Sanchez.

66. Ostenditur ex Sanchez eandem hinc esse rationem Matrimonii clandestini & publici.

Sed enim, dicit aliquis; unde constat, quod eadem ratio militet in utroque Matrimonio? Respondetur: aut illa legitimitatio provenit ex virtute & valore ipsius Matrimonii, quod sonant ea verba d. cap. Tanta: Tanta est vis Matrimonii. Ea autem vis Matrimonii & valor reperitur necessariò in clandestino, cum in tota proprietate verbo-

rum dicatur, & sit verum Matrimonium. Aut provenit ea vis legitimitatis ex Pontificio, quod id inducit Matrimonium tunc cum jus Pontificum universum concedat vero Matrimonio d. cap. Tanta non est cur id negetur clandestino vero tandem id proveniat ex beneficio, à patre introducto; ob tacitum contrahentium consensum; præsumitur enim ab initio, cum liberos habuerunt, eundem affectum contrahendi Matrimonium habuisse; nec prorsus præsumptio concurret in Matrimonio clandestino; ergo necessariò clandestinum est, illud habere eandem vim, ac publicum legitimitatis prolem.

Et verò in aliquo casu, Matrimonium clandestinum, etiam culpabile, potest parere prolem legitimam, patet ex actu d. cap. de prole, quæ concipitur ex tali Matrimonio valido; cur ergo nequeat legitimitas prolem, antea susceptam? Hæc obsequenti per Matrimonium, est favorabilis interpretatio, non sit sufficiens Matrimonii presumptio, in odium delicti parentum, et tamen sufficiens favore legitimitatis proli, ut docent plures apud Sanchez l. p. idè in re dubia legitimationi favendum est. Ergo, concludit hic Auctor, eòdè in re rem hanc esse dubiam, an clandestinum legitimet prolem, favendum esse legitimationi, & proinde dicendum esse, legitimum.

Sed quæro ego, dicit aliquis; si in dubio favendum est legitimationi proli, cum dubium sit, an proles sit legitima, quæ concipitur ex Matrimonio clandestino, in valido propter impedimentum ignoratum, & distinctum à consanguinitate, affinitate & c. cur negat Sanchez talem prolem esse legitimam? Cur affirmat, eam esse legitimam?

Respondeo; quia d. cap. Cuius in dubio quod imponit istam penam illegitimitatis, solum respicit odium parentum, quæ punit delictum parentum, quæque, sive ex hoc, sive ex illo impedimento, Matrimonium sit invalidum. At verò d. cap. Tanta, maximè respicit favorem proli, & vim legitimitatis proli, ut significat competere cuilibet vero Matrimonio, quæ veritas reperitur etiam in Matrimonio clandestino. Cui hæc responsio non satisfacit, quærat meliorem, quam ab ipso exspectabo.

Interea pergam ad alias penas Matrimonii clandestini; quarum prima est, quod hoc Matrimonium odiosum sit quoad legitimationem. Quia mulier spoliata à viro quæ post sessionem maritali, ante omnia est restituida, c. Ex conquisitione, de Rest. Spol. l. ibi dices verò restitutione nezatà (quod fieri non debuit) in principali procedere voluerunt. Ex ista

B O
Sacramentum
pari
D I

Mandamus, quatenus si est ita, mulieri virum restitui faciat: quæ post appellationem ipsius acta sunt, in irrium revocantes: postmodum super Matrimonio causam audiat, & sine canonico terminetis.

Idem statuitur cap. Litteras, eod. ibi: Quod si non habeat probationes incontinenti paratas, sed dilationes expectat longiores (quia præsumitur contra eam, quæ sine iudicio Ecclesiæ, suâ tantum temeritate recessit à viro) ad restitutionem plenariam Ecclesiasticâ debet censurâ compelli.

At si Matrimonium fuit clandestinum, non restituitur ante omnia, ut docet Glossa cap. Ex transmissa, 8. cod. verb. Legitimè, dicens: Id est, per legitimè consensum de præsentibus utriusque, per verba idonea expressum, inf. de Sponsal. Si inter & cap. Tuæ. & in facie Ecclesiæ: & idè non obstat restitutioni, licet obijceretur consanguinitas, inf. eod. Ex confectione; nisi obijceretur gradus inaccessibilis, vel etiam quodcumque aliud impedimentum perpetuum, & probationes essent incontinenti paratæ, inf. eod. Litteras, secus si ageretur petitorio sup. de Ord. cog. Intelleximus. Hæc Gloss.

Porro textus sic habet: Mandamus, quatenus si vobis constiterit, quod præfata mulier prædicto militi legitimè desponsata fuisset, & ab eo cognita: ipsam ei restitui faciat. Ergo à contrario sensu, si non constat, quod præfata mulier prædicto militi legitimè desponsata fuerit (sicuti non constat, quando clandestinè (sicuti desponsata) ipsa non est ei restituta.

Et ratio est; quia Matrimonium clandestinum sunt odiosa, eò quod contra Ecclesiæ interdictionem incantur; undè pro eis imponenda est poenitentia cap. 1. de Matrim. contract. contra interdictionem Ecclesiæ, ibi: Et imposita sibi de tanto excessu poenitentia condigna &c. Item cap. 2. eod. ibi: Alia tamen poenitentia eis debet imponi, quia contra prohibitionem Ecclesiæ hoc fecerunt. Quid ergo mirum, si non eo favore fruantur, antequam de illis constat, quo gaudet Matrimonium; in facie Ecclesiæ contractum? Jus enim præsumit contra eum, qui adversus iura nititur: Reg. 8. 2. de Reg. juris in 6. Qui contra iura mercatur, bonam fidem præsumitur non habere. Ratio est, (inquit Canisius hic) quia cum quilibet actiones suas ad normam juris dirigere teneatur, præsumitur non ignorare jus, vel saltem peritiores antea consuluisse: unde necesse est, non bonâ fide agere, saltem præsumptivè.

Et hinc in casu nostro non præsumitur Matrimonium, antequam probetur, sed potius oppositum. Ac proindè mulier, quæ recessit à viro, non est ei ante omnia restituenda; quia vir nunquam habuit, vel sal-

tem præsumptivè, possessionem ejus; quia liber homo possideri nequit, nisi ex aliquo titulo conjugii, qui titulus, hic non est; quia non præsumitur Matrimonium, nisi prius probetur.

Sed & clam possidens, potest propriâ auctoritate spoliari, ut docet Bart. l. 1. §. Interdictum, n. 3. ff. Uti possidetis. Berouus c. In litteris, n. 53. de Restit. spoliat. Undè ne spoliatur, debet titulum ostendere: dum ergo non ostenditur Ecclesiæ titulus Matrimonii clandestini, non est conjux spoliatus ante omnia restituendus. Atque hæc de prima poena.

Secunda est: si ignoranter intrâ gradus prohibitos contractum sit, neglectis scilicet denuntiationibus, separandum est, contractusque carere debent spe dispensationis obtinendæ, juxta Trident. sess. 24. de Reform. Matr. c. 5. Sed de hac poena satis actum fuit Concluf. præced. Videantur ibi dicta.

Tertia poena statuitur, ut secundum Matrimonium publicum, præferatur priori clandestino, uno integro teste & fama comprobato, quàmvis secundum duobus folis testibus comprobetur; licet aliàs unus testis cum fama plene probet. Ita lego apud Covar. to. 1. de Matr. part. 2. c. 16. n. 14. ubi sic ait:

Primò, ex hoc vitio Matrimonii clandestini, insurgit insignis Vincent. sententia in c. 2. de Clandest. despons. qui asseruit, Matrimonium secundum, publicè contractum, præferri primo clandestinè contracto, quod probatur uno integerrimo teste & fama; etiam si secundum duobus tantum testibus probetur. Nec standum est priori contractui, sed illi, qui ex Ecclesiæ constitutione clariorem probationem habet; tamen si aliàs unus testis cum fama plene probet.

Idem Abbas ac ceteri in d. cap. 2. & est Abbas. speciale in hoc casu, unum testem cum fama non probare Matrimonium clandestinum in præjudicium secundi, in facie Ecclesiæ contracti. Felinus in cap. 1. Ur lite non contest. n. 2. ibi: Licet regulariter fama cum uno teste probet plene, Gloss. in cap. 1. de Apell. DD. in cap. Veniens, de Testibus, & ibi dixi: tamen si quis probat Matrimonium per testes, & ex adverso Matrimonium clandestinum probetur per unum testem de veritate, & alium de fama, obtinebit primus; Vincent. in cap. 2. de Clandest. despons. quod est singulare & speciale in causa matrimoniali, secundum Jac. Zochum ibi: Hæc ille.

Verùm (inquit Covar) intelligenda est Vincentii opinio, ita ut locum non habeat, quando secundum Matrimonium in facie Ecclesiæ

73. Secunda poena Matr. clandestini.

Tertia.

Covar.

74. Matr secundum publicum quamquam preferatur priori clandestino.

Vincentius probet.

Felinus.

75. Quomodo intelligenda opinio Vincentii

PPPPP Eccle-

70. Non restituitur ante omnia mulier postquam

83. cod.

71. Probatur poenitentia.

Reg. 8. de Reg. juris in 6. Canisius.

72. Et hinc in casu nostro non præsumitur Matrimonium, antequam probetur, sed potius oppositum.

centii juxta
Covar.
Primò.

Barbosa.
Secundò.

Imol.
Decius.
Tertiò.

76.
Tertia poena
rarissimè
habet lo-
cum.

77.
Prima pars
Conclus.
probat ex
Trident.

Ecclesiæ contractum fuit, habitâ scientiâ primi, & sub conditione, si primum clandestinum verè non præcesserit, vel irritum fuerit. Hoc enim casu refertur secundus contractus ad primum, qui probari potest per legitimas probationes & ordinarias. Ita Barb. Confil. 40. col. 2. in 3. volum.

Secundò, locum non habet Vincent. assertio, quando secundum Matrimonium contractum fuit, lite pendente super primo clandestino; ex eo enim, quòd lite pendente fuit contractum, amittit privilegium illud, quod ei Vincent. tribuendum fore existimat. Sic notat Joan. ab Imol. in Confil. 125. & Decius Confil. 163. col. 4.

Tertiò, ex eodem Decio, communis opinio locum sibi non vendicat, ubi pro Matrimonio primo, clandestinè contracto, adfunt aliquot indicia, præter dictam probationem; nempe nominatio conjugalitatis, subarratio, copulatio: ex quibus opinor, ut plurimum hanc rem arbitrio judicantis definiendam esse. Hactenus Covar.

Ex quibus ego opinor, hanc poenam rarissimè habere locum, immò nunquam habet locum, ubi obligat Concil. Trident. per cuius Decretum irritans sess. 24. de Refor. Matr. c. 1. Matrimonium, ut valeat, necessariò contrahendum est coram Parocho, & duobus testibus; & idèd in hac re nolo amplius immorari, sed pergo ad poenas contrahentium Matrimonium clandestinum, & testium ei assistentium; pro quibus instituitur

CONCLUSIO III.

Clandestinè contrahentes sine Parocho & testibus, Trid. reddit inhabiles ad sic contrahendum, eosque graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Contrahentibus clandestinè non præmissis denuntiationibus, condigna poenitentia injungatur,

Intellige 1. part. Conclusionis, tamen si denuntiationes fuissent præmissæ; quippe Concilium solum requirit, ut aliter, quàm præsentè Parocho & duobus vel tribus testibus Matrimonium contrahere attemptent; sic enim ait: *Qui aliter, quàm præsentè Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parocho seu Ordinarii licentiâ, & duobus vel tribus testibus, Matrimonium contrahere attemptant, eos S. Synodus ad sic contrahendum omninò inhabiles reddit. Et infra: Nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit.*

Ubi non simpliciter & absolute imbibentur ad contrahendum Matrimonium, sed, *Ad sic contrahendum*, id est sine Parocho & testibus. Undè non solum valide, sed etiam licitè possunt de novo contrahere coram Parocho & testibus inter se, vel cum aliis, absque ulla dispensatione aut licentiâ Episcopi. Ita declarantur Cardinales, qui hanc forma verborum: *Qui clandestinè contraxerunt, possunt, si pariter dissentiant, necem se disjungere, licet consummationem aliquandiu cobabita verim; sed præter Ordinarium sunt puniendi: sed non debent ad contrahendum cum aliis, nec possunt se invicem contrahendum, servata forma Concilii, nisi sponsalia per verba de futuro contractum contraxissent, tunc servandum est commune.*

Quod hic dicitur de disjunctione, intelligendum venit: nisi Matrimonium publicum, ita ut verumiter timeatur scandalum; tunc quippe ad scandalum evitandum, petenda est declaratio super invaliditate, seu nullitate ejus. Hæc tamen non præsumitur, quæ sit Sanchez sup. disp. 46. n. 4. Poena eos conjungens alio Matrimonio, minime incurret triennem suspensionem cap. fin. de Clandest. despons. quàmvis opposuissent Majolus lib. 3. de Irregularitate c. 25. §. *Crimina impediens Matrimonium*, n. 17. verè. *Hodie alius casus.* Quia ea imponitur Parocho assistenti Matrimonio clandestino, aliivè interdicto, quale non est hoc: sed erit poena arbitraria puniendus. Hæc ille.

Porro quòd hoc Matrimonium non sit interdictum, de quo posset esse questio, quod affirmat Majolus; probatur ultimum, quia cum perpetua prohibitio ad contrahendum sine licentiâ Episcopi, sit poena, non est verisimile fore, ut de illius, volens eam imponere, non cogitaret. Quod autem non est verum, est incredibile, l. *Mævius*, 66. in præf. de Legat. 2. ibi: *Voluntatis tamen quædam est, nam incredibile videtur, id egisse hærum, ut eadem portio bis eidem deberetur; sed verum est, de altera parte eum cogitasse. Et verò magis incredibile est, quia minus verisimile, Concilium voluisse imponere poenam inhabilitatem ad contrahendum inter se, vel cum aliis, cum illa sit tantum poena, graviorque omnibus aliis expensis.* Cur ergo hanc tacuisset?

Adde: quòd Decretum illud Trident. non sit novum, ac correctorium juris antiqui, quo Matrimonium clandestinum nullum erat; ergo potius est strictè, quàm amplè interpretandum. Propter hæc certissimum est, clandestinè contrahentes sine

B O S C
Sacramentum
paris
D E N